

ПРЕДПЛАТА: за Краљевину Србу
вјесечно Д 15; тримјесечно Д 40;
за Италију вјесечно лира 6; по-
једиан број 30 центезима. Одлази
по цјенику. Поједиан број Д 1:50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Помштина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне

Радикалне Странке у Шибенику.

Одговорни уредник: Шпиро Пашић.

Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарња - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, сриједа 2. маја 1923.

Број 82.

SASTAV I ZAKLETVA NOVE VLADE.

BEOGRAD, 2. U novoj vladi ostali su svi stari ministri, osim Supila, Županića, Omerovića i Šerića. Ministri Županić i Šerić, pošto su bili bez portfelja nemaju zamjenika, dok je za zamjenika min. trgovine Omerovića imenovan Vel. Janković, min. saobraćaja, a za zamjenika min. soc. politike Supila, ministar agrarne reforme dr. Miletić.

I ako je vlada ostala potpuno stara, to su ipak jučer u 5 sati po podne svi ministri sa predsjednikom Pašićem pošli u Dvor i položili zakletvu pred Kraljem.

Misija Dalmacije.

Dok su kod nekih naroda trebali vijekovi da se ujedine, da postane jedna jedinstvena nacionalna cjelina, dotle je kod nas taj proces bio kraći. Mnogo kraći, nego što su to očekivali i predviđali i najveći optimiste. Srpska vojska prejdikovala je istoriji.

Ali nije samo vrlina postići, ostvariti naše narodno oslobođenje i ujedinjenje, stvoriti ovu lijepu i veliku našu otadžbinu, nego je vrlina, možda i još veća, znati stečeno i sačuvati. Oni koji su svijesno ginuli za izgragivanje ove divne zgrade, umirali su veselo i mirmo, jer su vjerovali, da će oni koji ostanu, znati cijeniti njihove žrtve i umjeti njihovu tekovinu sačuvati, zgradu dograditi, eda može odoljavati svakoj buri i oluji.

Nažalost vrijeme pokazuje nešto sasvim protivna. Jedan veliki dio našega naroda nije shvatio svoj zadatak i zaboravio je na ono, što je, može se reći, tek jučer bilo. Veliki dio Hrvata i Slovenaca izgubio je iz vida jednu prošlost svoga naroda i neće da vidi ljepšu budućnost, koja ga čeka, i krenuo je putem, koji su mu kroz vijekove pokazivali Beč, Pešta i Rim, putem mržnje na one, koji su izragivali onu zgradu, putem separatizma.

Kud taj put vodi to i slijepac vidi. Naši neprijatelji likuju nad našom svagom i nastoje da naš spor i povećaju. Misle da naš narod, kao i uopšte Slavenstvo, nije sposoban za stvaranje države. Ta Nijemci su nas već davno krstili kao »narod nesposoban za državu«. Tako isto o nama misle i Talijani, i svi oni, kojima ide u račun naš spor, koji se boje naše snage, naše moći. Ali svi se oni varaju. To im govori naša prošlost slavna, država Nemanjića i Tomislavovo kraljevstvo, a to isto reći će im i naše sutra. U našem narodu ima snage, sposobnosti za državu. Samo tu snagu treba probuditi.

I danas kad je naš plemenski spor došao na vrhunac, kad se dižu Hrvati i Slovenci protiv Srba i trude se dokazujuć da smo mi tri naroda, i na temelju toga dokazivanja hoće, da posjerpaju ovu našu državu, da je raspajaju na više djelova, da odvoje još više Hrvate od Srba, Dalmaciji se nameće jedna velika dužnost. Dalmacija, koja je uvijek gledala najispravnije na naše narodno jedinstvo, koja je čeznula da se ujedini sa junačkom Šumadijom, koja je želila jednu jaku, moćnu i veliku državu, mora da se sada prene, da se makne i okupi sve što je u njoj nepokvarena, još zdrava ostala i preuzme na se misiju posrednika. Dalmatinska inteligencija i narod, koji je još ostao nepokvaren i nezaražen demagogijom, bolesnim separatizmom treba da se okupi u jednu cjelinu, u jedno kolo. Da taj rad bude što uspješniji, trebalo bi da se svi svijesni Hrvati okupe sa Srbima u zajedničku stranku, Narodnu Radikalnu (Stranku, jer to je jedina stranka, u kojoj može biti i Srbin i Hrvat i Slovenac, to je

jedina stranka, koja se bori za jedinstvo države, za njenu snagu i moć i to je jedina naša stranka, u kojoj su jedan uz drugoga okupljeni svi staleži.

Danas Dalmacija nema jednoga čovjeka, koji bi mogao okupiti pod jedan barjak sve što je zdravo i duhom potpunoga narodnoga jedinstva prožeto. Ali za to ima mnogo pojedinaca, koji treba da udruže svoje sile, pa držeći se one stare latinske coniuncta vis plus valet, sporazumiju i pomognu domovini. Sporazumimo se mi meglu sobom u Dalmaciji, Srbi i Hrvati, pa će onda biti lakše a i brže sporazumjevanje izmjeđu Srba i Hrvata uopšte.

Ako Dalmacija uspije da to postigne i ostvari, onda će ona opravdati ono lijepo mišljenje, koje o njoj vlada, da je ona najsvjetlija i najnacionalnija naša pokrajina. Neko valja da počne. I Dalmacija, koja je najviše izložena, koja ima prema sebi jednu jaku, jedinstvenu državu i koja uvijek vrebala na ova naša lijepa žala, pozvana je, upravo njena je dužnost, da prva počne.

Val separatizma, koji je počeo da i Dalmaciju zapljuskuje, treba zaustaviti. Inteligencija Dalmacije treba da se makne. Kroz ove četiri godine i po od našeg Oslobođenja i zajedničkog života, dalmatinska je inteligencija stajala više-manje po strani, iz zapetka promatrala dogogajje i nije htjela da u njima učestvuje. Sada je došlo čas da se mora maknuti, da mora i ona pokazati koliko ima u sebi života, sposobnosti.

Ono oduševljenje, onaj idealizam, koji je vladao u Dalmaciji, kad je pobjedonosna srpska vojska dolazila na ove naše žale, da ih brani, od pohlepnog tugijana, ono bratstvo, treba da opet oživi u duši Dalmacije. Sada opet treba da se Dalmacija opije onim osjećajom, onom vjetrorom i da povede kolo narodnog sporazuma. A da taj rad bude krunisan uspjehom, treba da svoj rad započne unutar Narodne Radikalne Stranke.

Треба се одлучити.

„Јутрање Новике“, лист који је прошле године почео излазити у Љубљани, доноси чланак, у ком вели Словенцима и Хрватима, да је потребно одлучити се. У своје вријеме, листови словенских и хрватских сепаратиста, као и сва остала наша штампа, писали су, да су Срби, Хрвати и Словенци један народ, једна етничка целина. Сада пак, сепаратистичка штампа труди се да докаже, како Срби, Хрвати и Словенци нису један народ, већ три народа.

„Једно и друго — вели „Јутрање Новике“ — немогуће је. Треба се одлучити за једно или за друго. Али с тим треба предузети и све последице. Ако смо један народ, имамо права да захтевамо потпуну једноправност. Сваки мора да у овој држави вриједи по својој способности и моћи. Међу Словенцима, Хрватима и

Србима влада приближно таква сразмјера као међу пребиваоцима Пикардије, Анжуа и Гаскоње. Српска историја је наша, наша култура је српска. Ако смо дакле један народ, мора да влада потпуна једноправност.

Ако смо три различна народа, настаће питање: На чијој су страни војевали Словенци и Хрвати у рату? Мировна конференција је донијела своје одлуке на основу мишљења да су Срби, Хрвати и Словенци један народ, као што су тада у истини тврдили сви Словенци и сви Хрвати. Да су заступници Словенаца и Хрвата прије Мировне Конференције иакош са изјавом да нису један, него три народа, одлука би тада била сасвим друкчија. У том би се случају питало:

На чијој су страни били Словенци и Хрвати у рату?

Неутрални нису били, то је сигурно, јер неутрални нису могли бити. Како нису били са Србима, били су на страни централних држава. Тако је дошта и било, само се у часу договора о миру то прикривало и лагало. Лагали су Словенци и Хрвати, а Срби су при том лагану свим силама помагали. Пред мировним судијама се је не само на све начине доказивало да су Словенци и Хрвати исти народ са Србима него шта више да су у рату били на страни Срба. Талијани су опет доказивали противно, те су за своје потврде наводили многе рјечите доказе. Мађаре и Нијемце нису пуштали на мировне договоре. Успркос противљења Талијана успјело се увјерити мировне судије да су Словенци, Срби и Хрвати један и исти народ, само са различном политичком прошлешћу и да су у свјетском рату стали на антантинску страну. Сада међутим, четири године по оснивању заједничке државе, почињу Словенци и Хрвати тврдити нешто противно ономе што се је до сада тврдило, говорећи да је сад истина оно што су прије 4 године тврдили Талијани „Словенци“ пише сада потпуно противно ономе што је прије кратког времена тврдио....

Кад смо дакле различни народи, на чијој су се страни борили Словенци и Хрвати у рату?

Борили су се на страни Аустрије, то је познато. Оно мало Словенаца и Хрвата, који су радиле противно, тако има мало, да и не улазе у обзир.

Ми смо дакле три различна народа. Словенци и Хрвати су у огромној већини на страни Аустрије а што смо доказивали пред мировним судијама, била је лаж. Истину су говорили Талијани.

Ако смо народ различан од Срба, онда смо ми такође и противнички народ, који је у рату био на непријатељској страни. Или смо дакле исти народ и онда су нас Срби ослободили, као што су Талијани ослободили Триент или Французи Алаас-Лорен, или смо

побијењени народ од стране антанте. У колико брже будемо поставили начело да смо од Срба различан народ, у толико ће лакше Срби тврдити да смо народ који су они побиједили. У том случају за нас вриједи одредбе о побијеђенима. Ако нисмо исти народ са Србима, онда смо народна мањина, која је судијелена Србији, као што су Чесима дали судијелене Нијемце и Румуњима ердељске Маџаре. У том случају ми би имали само она права, која нам припадају по сенжерменској погодби као народној мањини.

Треба се дакле дефинитивно одлучити: или смо један народ и захтјевамо једноправност, или смо три различна народа и онда се позивамо на сенжерменски уговор, као и Нијемци!

Тврђња да смо се сами ослободили, очевидна је лаж. Докле смо били под Аустријом, нисмо се могли ослободити. С тренутком, кад се је Аустрија распала, нисмо се такође могли ослободити, јер смо аутоматично постали дио аустријске конкурсне масе, с којом је слободно располагала Антанта.

Примјер Чеха не вриједи за нас ни мало. Чеси, као и Пољаци добили су још у рату формално признање од цијеле Антанте: да су народ за себе; 2. да су пријатељски народ; 3. да је њихов „Народни Одбор“ главна влада и представник према Антанти. Словенци и Хрвати нису никад добили таква признања, јер нису имали на основу чега да их добију. А што Антанта није признала Хрвате и Словенце као пријатељски народ, могуће је само из два разлога: или су дио српског народа, или су непријатељи који никад нису били неутрални.

Дакле, или једноправност, или право народних мањина, као за Нијемце и Маџаре. Другога пута нема.

А сада нека они који тврде да смо раздијелени на три народа одговоре на питања, која су се већ више пута постављала:

1. У шта би се прибројали они јужни Словени, које није могуће бројати ни као Словенце, ни као Хрвате, ни као Србе? Какве је народности на примјер др. Мехмед Спахо?

2. Гдје би се повукла граница између Срба, Хрвата и Словенаца? По каквом критеријуму их треба раздијелити?

Ако кажеш: Јужни Словени се дијеле на Србе, Хрвате и Словенце, било би исто тако као кад би рекао: Нијемци се дијеле на Прусе, Хановерце и Виртембержане

† Јован Бован.

У недељу 16. (29.) априла о. г. одржат је свечани помен Јовану Бовану, највећем српском добротвору на Приморју. Сваке се године, на дан његове смрти, чини овај помен, али ове године он је одскочио и по форми и по учешћу народа. Иницијативом наставника Бованове школе на најсвечанији начин отслужио је у саборној цркви годишњи парастос. Чинодјејствовао је Преосвештени Епископ Данило и сво мјесно свештенство. Црква је била дупком пуна омладине и родитеља.

По отслуженом парастосу, сва школска дјеца са наставницима, праћена од родитеља и мноштва парохијана, упутила су се у порвони на српско православно гробље, гдје у вјечном миру почивају кости великог добротвора.

Послије прекаде гроба, један ученик изрече кратко помен слово, по свршетку којег, сва дјеца, уз поклик „Слава му“, покрише гроб вјенцима и китама цвијећа.

Српска основна школа није могла љепше да се одужи своје великоме добротвору, који је основао прву српску и уопште славенску школу на нашем Приморју.

Јован Бован није Шибенчанац по роду Он је родом Мостаранин. Доселио се је у Скрадин, гдје је све до 1788. водио своју трговину, а тада је прешао у Шибеник, гдје је исто отворио своје велике трговачке радње. Био је радишан и штедљив, те је дугогодишњим радом и штедњом прикупио лијепо иметак. Био је уман и искрен патриота. Тада су на цијелом Приморју основне и све остале школе биле са наставним италијанским језиком. Онда, кад се је почела да рађа политичка српска слобода, Бован је схватио да од те слободе неће бити вајде, ако и дух не буде слободан и просвијетан. Управо ради тога он је, пред своју смрт, год. 1806. мјесеца марта, завјештао своје народу сав свој иметак и намијенио га оснивању прве српске народне основне школе у Шибенику, која је за дуго година била једина на Приморју, са наставним српским језиком.

Српска основна школа закладе Јована Бована била је бујним расадником, из кога су се у историји српског народа пресадила многа свијетла имена вриједних просвјетних радника и књижевника, с којима се поноси наш народ.

И данашњи рад школе Бованове служи као потврда оној народној, да је по сазрелим плодима могуће судити о вриједности вође. Нека он служи и потстреком свима сретним Србима и путоказом, гдје и у шта треба да завјештавају своја имања. Њихова смрт нека буде сјајна и румена, као свечани запад сунца при крају ведрог, жарког љетњег дана.

Благо оном, тко до вијека живи! Имао се зашта и родити!

О 117. годишњици смрти нека је Слава Јовану Бовану!

Прота Крстаовић.

Diletantsko društvo Sokola.

„Posljednji Zrinjski“.

Naše diletantsko društvo Sokola, polako ali stalno kroči uvijek naprijed. Dok su ispočetka pojedinci istupali na pozornicu nestalno, dok su se ogledavali amo-tamo, dotle oni sada na nju stupaju slobodnije i otvorenije. To nam je najbolje pokazala zadnja predstava »Posljednji Zrinjski«. Komad dosta težak i za prave umjetnike i za kazalište, izveden je na opće zadovoljstvo. I mnogi, koji su došli sa skepsom, pošli su zadovoljni. Diletanti su pokazali da imaju volje i ljubavi za pozornicu; da imaju shvaćanja za umjetnost, jer nije bilo lako naučiti i uvježbati onako teški komad, kao što je to »Posljednji Zrinjski«. Tu je trebalo i volje i mara i požrtvovanosti a i inteligencije. Odmu u prvome činu, naši su diletanti pokazali da su mali umjetnici i kroz svih pet činova, za vrijeme cijele radnje, ostavljali su nam taj isti dojam. Samo je šteta što je pozornica onako malena, uska i tijesna, da su se jedva mogli okretati, a to naravno škodi i samoj igri. Klara (g.ca N. Vujaninović) i Gnade (g. Ivčić) bili su dobri. Svoje uloge oni su pročutili, osjetili. U sreći i u bolu bili su simpatični. Ruprehta, onog servilnog njemačkog kmeta, g. Taso Sotirović odigrao je na opće zadovoljstvo, a takogier i g. Dellagiovani viteza Conrada. G.ci Čaleta uloga Getrude baš je dolikovala a g.ca O. Skočić bila je simpatična kao stara Jela. G. Dominis i g. Jaramaz bili su nešto nestalniji, trebalo bi da su nešto slobodniji u kretanjama, inače ni oni nijesu izostali iza ostalih. Kao pop g. Čuković bio je simpatičan i vrlo vješto odigrao je svoju ulogu. Bukovačkog igrao je Pinterić, a opaticu g.gja Jadronja. Režiju je vodio S. Čelar.

Vrlo je lijepo, a to ističemo rado, da je Narodno pozorište iz Splita ustupilo Sokolu cjelu garderobu za ovaj komad, što je mnogo pridonijelo uspjehu same stvari.

Mala dvorana Sokola bila je dupkom puna. Većeras se dajane repriza.

Домаће вијести.

Osmi Zbor Zadruga sazivlje u Dubrovniku, za 10. maja 1923. Savez Srpskih Privrednih Zadruga na Primorju. Kako smo informirani, Zadrugarstvo sjev. Dalmacije negoduje što je baš u Dubrovniku, a ne negdje u središtu Dalmacije, sazvan ovaj Zbor, na kome će mnogi Zadruci biti onemogućeno da prisustvuje, radi velike daljine i ogromnih putnih troškova.

Zemljotres. Od subote (28. IV.) u večer Šibenik živi u jakoj nervozni i silnom strahu, jer, ovo je već četvrti dan, kako jači i slabiji, dulji i kraći potresi zemlje truskaју i ljuljaју Krešimirov grad. Od straha svijet već dvije noći ne spava. Većina gragjana provodi noć na polju, bojeći se, da od časa do časa, ne ostanu pod ruševinama. Prvi lagani potres zemlje osjetio se u subotu (28. IV.) u večer. U nedjelju (29. IV.) u 10 s. i 35 min. osjetio se vrlo jak udar, sa mumljavinom, koji je trajao do 10 sek. Zatim se je ponovio u 10:40, pa u 14:45 i 15:45 lagano, ali dosta jak i osjetljiv. Ponedjeljak (30. IV.) u 5:35 opet se je zemlja potresla jako i potres je trajao do 5 sek. za tim se je ponovio lagano u 17:10. Utorak (1. V.) ponovno je bio jak i dug potres. Uz jaku jeku zemlja se je kolebala do 20 sek., u po sata poslije ponoći. 5 min. docnije opet se je udar lako ponovio, za tim, opet lagano, nakon 5 min, po tom 3 min. docnije jako i dugo 5 sek. U 3 sata osjetio se opet jak potres, a u 13:10 lagani i kratak. Jutros (2. V.) u 2:30 opet se zemlja lagano uskolobala. Mnoga se nagaganja uslijed ovoga prave i mnogi pričaju, ako ne konac svijetu, a ono konac Krešimirovu gradu. Na račun toga, kao i u pojavi Helajevе repatice, dobar broj epikurejaca odlučio se je da iskoristi poslijednje dane svoga života, a i zgoda im je, jer je prvi od mjeseca.

Jadranska Straža. Šibenik je jedini grad u Dalmaciji, gdje se još nije osnovao odbor „Jadranske Straže“ i gdje se je do sada najmanje uradilo za ovo udruženje. Ovo društvo razgranalo je svoj rad po cijeloj državi, a osobito je naišlo na lijepi odziv u Srbiji i Vojvodini. Skoro ni jednog većeg mjesta nema u Srbiji, pa ni u Južnoj Srbiji, gdje nije osnovan odbor „J. S.“. Svrha je ovom društvu, da na shodan način budu interes javnosti u otadžbini za našu ratnu mornaricu i hidroavijatiku u dubu obrane naše obale, te da se narod upozna s potrebama ratne mornarice i hidroavijatike. Članova društva ima četiri vrste: dobrotvori, koji uplate na jedanput ili u godini dana 1000 din., utemeljitelji, koji plate 250 din., pomagači, koji plate 100 din. i redovni članovi sa mjesečnom članarinom od 1 din. Članom društva može postati svaka narodna korporacija i zavod, te svaki Srbin, Hrvat i Slovenac, bez obzira spola i starosti. Povjerenikom za Šibenik imenovan je g. P. Kovačev, koji daje informacije preko cijelog dana u svojoj pisarni (Obala Makale). Nadamo se da neće se ni Šibenik oglušiti prema ovoj patriotskoj našoj ustanovi.

Za „Prosvetu“. Povjerenik »Prosvete« u Obrovcu javlja, da su braća Urukalo priložila u fond »Prosvete« Din. 25, da počaste posmenu pok. Evgenija J. Ivnkovića, trgovca i posjednika u Benkovcu.

Rijedak primjer požrtvovanosti. Gosp. dr. Aleardo König preuzeo je tešku dužnost, da besplatno liječi siromahe, koje mu uputi Ženska Narodna Zadruga. U današnje doba samaritansko djelo dr. Königa zasluđuje svaku hvalu. Svojom svestijeljuošću neizrecivo je zadužio Žensku Narodnu Zadrugu, a bolesna sirotinja duguje mu vječitu blagodarnost.

Ispiti osposobljenja. U prošlu subotu svršili su ispiti osposobljenja, kojima je pred-

sjedao direktor A. Grčić. Prijavilo se 9 kandidata i 3 kandidatice. S odlikom su osposobljeni: Padovan Petar i Svetec Vjekoslav, a osposobljeni: Baničević Marko, Jeričević Božo, Kesić Nedjelka, Lipeš Ljubica, Mlinarić Perica, Radonić Marin, Skokandić Marin i Šošić Grgo. Dva kandidata nijesu uspjela.

Stanje gljaka po školama. Ministarstvo Prosvjete uputilo je raspis svima školama u kojem traži brojno, imovno i zdravstveno stanje svih učenika. Ujedno se traži i kojoj vjери pripadaju učenici.

Glač 1 zakon o zaštiti države. Ministarstvo Prosvjete uputilo je raspis svima školskim vlastima, da strogo povedu računa o učenicima, koji vrše krivice prema zakonu o zaštiti države kao: cijepanje slika nacionalnih i državnih predstavnika, nepoštovanje državne himne, nepoštovanje državne i plemenske zastave, ismijavanje tugje vjere i obreda itd. Takvi su postupci kažnjivi po Ustavu, građanskom i krivičnom zakonu naše Kraljevine. I zbog toga će svi učenici biti ne samo istjerani za navijek iz škole već će i građanski biti kažnjeni.

Zadruga. Čitamo u »Dalm. Glasniku« da se u Šibeniku ustanovila »Unione Cooperativa consorzio registrato a garanzia limitata« (zadruga uknjižena na ograničeno jamčenje).

Predmet poslovanja: dobavljanje svojim članovima i njihovim obiteljima sve što je potrebno i korisno za njihovu ekonomiju, osobito životnih namirnica, ogrijeva, odjeće, obuće itd., a to ili od svoje produkcije ili putem nabave na veliko, te dosljednom prodajom na malo u vlastitim lokalima ili putem nabavljača.

Predsjednik zadruge je dr. Pini, a tajnik Ante Žarković trgovac.

Može biti da će nas ko pitati, zašto smo ovo donijeli, a mi im odgovoramo, da je i ovo dosta važno u prilikama u kojim živimo. Dobro je da se sve zna, nek se svijet umije bolje vodati.

Porota. Za drugo redovito zasjedanje porotnoga suda, koje je započelo danas kod ovog okružnog suda odredilo je predsjedništvo višeg zemaljskog suda predsjedateljem dr. Stjepana Spalatina, predsjednika zemaljskoga i upravitelja okružnoga suda, a predsjedateljevim zamjenicima više zemaljske sudske savjetnike Ivu Vrankovića i Stjepana Četinea te zemaljske sudske savjetnike Spira Valles, Ratomira Katića, Gjorgja Kneževića, dr. Kažimira Pasini, dr. Matka Oršića i dr. Antuna Buzoljica.

Do sada je urečeno 19 rasprava i radi omašnosti nekih i radi blagdana i nedjelja, ovo će zasjedanje trajati mjesec dana. Jučer ie bila prva protiv Gliša Milića pok. Jandrije težaka iz Žegara (Obrovac), što je dana 2. XI. 1922. ubo nožem u trbuh Petra Jovančevića Zekića tako, da je ovaj nakon 8 dana umro. Sutra u četvrtak je rasprava protiv Stošije Kuzmana iz Starigrada obrovackog, što je po noći između 13 i 14. februara o. g. udavila svoje stoprva rođeno nezakonito dijete što je začela sa nekim vojnicima pogranične straže i bacila ga u jamu. U petak je rasprava protiv Dušana Nonkovića Nikolina iz Kninskog polja što je počinio razne kragije i što je zaprijetio Dušanu Sinobadu da će ga ubiti revolverom, koji je zbilja protiv njega bio naperio, a to da ga prisili da ga ne špijunira, pošto se bio sjetio da ga Sinobad pazi, kad je doznao da krade. U subotu je rasprava protiv Vinka sina pok. Ivana Barnabića iz Stare Baške na Krku, što je na 8. XII. 1922. napao na putu dvije žene bacajući se u njih kamenjem i pitao im novaca, a kad su mu ove rekle da nemaju, izvadilo je nožić i stao im prijetiti da će ih ubosti, pa onda sam metnuo ruku u džep jedne od njih i uzeo joj 8 kr. biva sve što je imala i time je počinio zločin razbojstva.

Brzojavne i telefonske vijesti

(Posebni izujestaji „Dalmatinskog Radikala“).

Kraljev dolazak u Dalmaciju.

БЕОГРАД, 2. Pošto je riješena kriza vlade, to će Nj. V. Kralj još ove nedjelje, misli se u subotu, poći preko Sarajeva u Dubrovnik, gdje će se zadržati dva—tri dana, a onda će se zajedno sa Kraljicom povratiti u Beograd.

Riješenje krize.

Homogena radikalna vlada.

БЕОГРАД, 2. Nakon što je Davidović povratio Kruni mandat, Kralj je pozvao Pašića i ponovno mu povjerio mandat, naime da nanovo pokuša da sastavi koalicionu radnu vladu. Pašić je prihvatio mandat i odmah se sastao sa Davidovićem i Pribičevićem. Ali demokrati su ostali kod svojih prvaašnjih zahtjeva. U ponedjeljak u 5 sati popodne održana je u predsjedništvu vlade konferenca ministra. Pašić je izvjestio o stanju, u kome se nalazi kriza vlade, referirao je u svojim razgovorima sa Davidovićem i Pribičevićem. Konferenca je stala na gledište, da krizu treba prekinuti i da se mandat za sastav koalicionne vlade ima još danas povratiti Kruni. Pašić je u 5 i po sati otišao u Dvor. Na konferenci je megutim nastala jedna pauza. Pašić je izložio Kralju svoje posljednje pokušaje za sporazum sa demokratima i izložio, kako su sva njegova nastojanja ostala bezuspješna, pa smatra za nužno, da vrati mandat Kruni. Pašić je izjavio, da je moguća homogena vlada, jer ona može da vrši sve parlamentarne poslove. U šest sati povjeren je Pašiću mandat, da sastavi jednu homogenu radikalnu vladu. Kriza je tako poslije 15 dnevnog trajanja stupila u svoju završnu fazu. Odmah poslije toga je Pašić otišao u predsjedništvo vlade, gdje je nastavljena konferenca ministara. Pašić je saopćio, da je kriza svršena i da je radikalna stranka u ovoj krizi izvjoštala pobjedu jer je dobio mandat za sastav homogene vlade.

Na večer od 7 do 9 sati održana je sjednica klupskog odbora radikalne stranke. Taj odbor je sastavljen od po jednog poslanika od svakog okružja, koji je zastupao u klubu. Pašić je saopćio, da je primio mandat za sastav homogene vlade. Odbor je primio taj mandat i dao je povjerenje Pašiću. Odbor je zatim prešao na sastav vlade i stao je na gledište, da ostanu isti ministri, koji su i sada, osim onih koji nemaju poslaničkok mandata. Ima izgleda, da će Džemijet dobiti jedan portefeulle u vladi. U tom slučaju bi ušao u vladu Čenan Zira, šef džemijetske grupe i dobio bi ministarstvo šuma i ruda. Pašić je saopćio ministrima da ostaju, a promjene ličnosti i popunjavanje kabineta će se izvršiti, pošto se urede prilike u klubu.

U ponedjeljak na večer u 8 i po sati pronijela se je brzo po čitavom Beogradu vijest, da je Pašić dobio mandat za sastav homogene vlade. Ova vijest izazvala je veliko zadovoljstvo u swim beogradskim krugovima. Vijest je odmah plakatirana po beogradskim kavanama. Porazno je to djelovalo samo na demokrate. Oni su se snuždili, naročito, jer su im propali i posljednji pokušaji za ulaz u koalicionu. Pribičević je mislio da će svojim predlogom zavući krizu za nekoliko dana i da će dobiti vremena za daljnje vršenje utjecaja na Krunu.

Zadnji pokušaji demokrata.

БЕОГРАД, 2. Чим je Pašić dobio mandat da sastavi homogenu radikalnu vladu, to su Pribičević i Davidović, odmah molili za audijenciju kod Kralja, da ga pokušaju nagovoriti, po posljednji put, da интервенира у

корист радикалско-демократске коалиције. Иако те аудјенције, Прибићевић је пошао до Пашића и изјавио му, да су њихови услови „платформа“ за разговоре и да то није задња ријеч демократа. Прибићевић је говорио да се опирао тим условима и да се с њима није слагао, али да у клубу, није имао својих пристаха, који тек да долазе у уторак из Загреба, стога моли Пашића да одложи састав кабинета и њему даде времена да обнови коалицију. Прибићевић обећаје све и сва да добије портфељ, обећаје чак и то да ће се одвојити од Davidovića, образovati своју групу, која ће увијек бити с радикалима. Пашић га је саслушао и није му дао никаква одговора, већ је отишао у радикални клуб, где се образовала хомогена влада,

Саави Народне Скупштине.

БЕОГРАД, 2. На синоћној сједници, која је одржала нова влада, ријешено је, да се сједница Н. Скупштине одржи сутра 3. маја. Ради тога привремени председник др. Пелеш позвао је китно све посланике у Beograd. На дневном је реду изабор верификационог одбора, пошто се нова влада престава Скупштини.

Демократи остављају Скупштину.

БЕОГРАД, 2. Овдје се проносе вијести, да демократи неће присуствовати сједницима Скупштине, па чак ни престољној бесједи.

Маршал Фош у Варшави.

ПARIЗ, 2. Маршал Фош стигао је у Варшаву. У политичким се круговима говори, да пут маршала Фоша нема само репрезентативни него и политички карактер, а сврха му је, да пољску и чехословачку владу ангажира за активно судјеловање у европској политици.

Турска и Француска.

ПARIЗ, 2. У политичким су круговима забринути концентрацијом турских чета на граници Сирије. Последњих дана тамо су Турци пребацили двије дивизије. Ради тога у четвртак полази генерал Вајганд из Тулона на једној оклопњачи у Бејрут, а онда на сиријску границу. Није искључено да дође до сукоба.

BURZE.

ZÜRICH, 2. Deviza Beograd neprestano raste. Danas na burzi Beograd notira 5'69.

Veliki potres i u Koreji.

Brzojavi iz Japana saopštavaju, da je veliki potres zahvatio i poluostrvo Koreju, te istočnu obalu porušio i opustošio. Poginulo je mnogo ljudi i životinja. Ribari, koji su se našli na morskoj pučini u lovu, zaglavili su u uzburkanom moru.

Strašni brodolom.

Javljaju iz Kapa da je portugalski poštanski parobrod »Mosamedes« pretrpio brodolom kod kapa Fris. Jedan engleski parobrod došao je u pomoć i našao je »Mosamedes« napušten, ali nikakva traga nije bilo od 237 putnika, i traženje žancima nije dovelo ni do kakvog rezultata.

Модерно уређена

„Нова Штампарја“

у Шибенику

препоруча се п. н. опшћинству.

MAJSKO NEBO.

Merkur i Mars.

Večernje nebo u maju najljepše je i najzanimljivije. Rijetkih i zanimljivih nebeskih pojava najviše se vidi u maju. Planeti Merkur i Mars sada se vide nedaleko jedan od drugoga u zvijezgu Bika na sjeverozapadnom nebu u sami sumrak. Merkur, taj Suncu najbliži svijet (po obujmu 1/20 zemlje) stoji sada baš na megji između Ovna i Bika, nešto malo desno ispod poznate, lijepe hrpe zvijezda Vlašića (plejade). Merkur se sada daje vidjeti prostim okom, jer se pomiče od dana u dan dalje na istok k Vlašićima, pa je jučer 1. maja baš ispod njih prošao i ide zvijezgu Bika sve bliže i to k njegovoj zvijezdi teu; koja je 4. veličine, a kod koje će se naći oko 15 maja. Dosta su rijetke prilike, kad se Merkur može ovako zvodno i dugo motriti prostim okom. Poznato je, da ga na pr.

slavni Kopernik nije nikada vidio u svom životu, premda je baš on prvi otkrio pravu istinu o uredbi obitelji našega Sunca.

Sad je u istom zvijezgu Bika i drugi osobito zanimljivi svijet naše sunčane obitelji, glasoviti planet Mars. Koncem aprila stajao je nešto iznad Aldebarame, najsjajnije zvijezde prve veličine u Biku, pa je po svojoj svjetlosti samo nešto slabiji od njega, pa po tom ga je veoma lako naći već u samom sumraku dosta visoko iznad sjeverozapadnoga horizonta. Merkur, Mars, Aldebaram čine sada pravokutan trokut, kojem je pravi kut kod Marsa, a hipotenuza pravac Aldebaram—Merkur. Mars je sada od Zemlje veoma daleko (2. nebeska metra i 33 neb. centimetra), pa je radi toga razmjerno slabija, ali ipak veoma rumena zvijezda. Mars se sada sve to više udaljuje od Zemlje, pa će 15. maja biti daleko od nas 2⁴⁴. neb. metra. I Mars se od

dana u dan primiče zvijezgu Bika dosta brzo, pa i on ide zvijezdi teu u Biku, kod koje je bio sinoć 1. maja, u onda ide prema zvijezdi beta u Biku, ispod koje će biti 15. maja.

Na 5. maja Merkur će biti najdalje na istok od Sunca (21 stupanj), pa će se taj dan čitav sat moći vidjeti prostim okom. Toga dana kod nas Sunce zalazi u 19 sati i 9 minuta nalazeć se taj čas u zvijezgu Ovna kraj trokuta zvijezdice delta, teu i zeta. Merkur je u Biku kraj njegovih zvijezdice kappa i ipsilon, a Mars je tu večeri na lijevo od zvijezde teu. Merkur, Mars i Aldebaram čine veoma izraziti, gotovo istostraničan trokut od 3 sjajne zvijezde, pa će ih bit osobito lako prepoznati i naći te večeri, jer su u tom kraju najsjajnije 3 zvijezde, koje će se u samom sumračju prve pojaviti ako nan ne pomrse računa oblaci i kiša. Desno od toga trokuta su Vlašići (plejade).

Помажите „Просвјету“!

JAVNA ZAHVALA.

Operateru Dru. Pasini, liječniku u Šibeniku, na dubokom znanju i vještini kojeg, dugujemo spas života mile naše kćeri Ružice, kojoj je, vještinom iskušane ruke svoje, povratio zdravlje, koje se je u beznadnom stanju nalazilo. Ovim mu putem izrazujemo najhamiju hvalu.

Isto takvu zahvalu izrazujemo ostalim liječnicima pokrajinske bolnice u Šibeniku, katoličkom župniku te milosrdnoj sestri Nimiji, koji su neizrecivom požrtvovnošću, roditeljskom brigom i njegom, olakšali teško bolovanje.

Harno takodjer zahvaljujemo Dru. Dimitroviću, liječniku u Benkovcu, koji joj je u mjestu prvu pomoć pružio i brižno se pobrinuo za njezin prenos u bolnicu.

Benkovac, dne 22. aprila 1923.

Harna i vječno zahvalna Obitelj Jandrije Tepše.

Slavenska Banka d. d. Zagreb, filijala Šibenik

Dionička glavnica i rezerve Din. 50,000.000.—. Ulošci preko Din. 125,000.000.—.

FILIJALE: Beograd, Bjelovar, Brod n/S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šabac, Velikovec, Vršac.

ISPOSTAVE: Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka.

AGENCIJE: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

AFILIJACIJE: Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien I. Augustinerstrasse 8.

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.

Uspješno se oglašuje u „Dalm. Radikalu“